

Тема уроку: Людина, що пережила війну...
Незавершена історія

Стікер 7. Біженці. Переміщені особи. Репатріація

ДЖЕРЕЛО 1.

Життям переміщених осіб розпоряджалася спеціальна організація, створена країнами-учасницями антигітлерівської коаліції: Адміністрація допомоги і відбудови Об'єднаних Націй – ЮНППА (United Nations Relief and Rehabilitation Administration). Переміщені особи чекали своєї долі в спеціальних таборах Ді Пі – з англ. Displaced Persons. Найбільші українські табори містилися в американській зоні. Українці в таборах Ді Пі зуміли налагодити не тільки сякий-такий побут, а й повноцінне культурне й громадське життя.

Атмосфера в таборах для переміщених осіб була [...] дуже непростою. Сюди потрапляли люди з протилежними життєвими й політичними установками. Часто спалахували стихійні мітинги, які погрожували перерости у відкриті конфлікти.

На переміщених чекало два варіанти розвитку подій: репатріація або пошуки кращої долі в США, Канаді, Німеччині, країнах Латинської Америки тощо.

У травні 1945 року в німецькому місті Галле представники союзних держав підписали історичний документ про передачу колишніх військовополонених, а також примусових робітників. Переговори, за свідченням істориків, були тривалими й важкими. Радянські представники вимагали примусової передачі всіх своїх “блудних дітей” без винятку. ...Більшість радянських вимог була виконана...

Україна в обіймах двох тоталітарних систем. Частина 2. Репатріанти й поверненці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/JzWrHb>.

ДЖЕРЕЛО 2.

Згідно з договорами, підписаними на Кримській та Потсдамській конференціях, репатріація (повернення) в СРСР була обов'язковою для громадян, які там проживали до 1939 року. Більшість колишніх оstarбайтерів-репатріантів проходили перевірку й фільтрацію. Після цього 58% отримали можливість повернутися до попереднього місця проживання, 19% чоловіків мобілізували в армію, 14% - в трудові батальйони, 6,5% - арештовані, 2% - працювали в збірних таборах. Ті ж, хто повернувся додому, проходили чергову перевірку, на них заводилися фільтраційні справи.

Вивезення українських оstarбайтерів 75 років тому. Як це було. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/PGY1Wv>.

ДЖЕРЕЛО 3.

Підготовка для організації повернення радянських громадян до СРСР розпочалася в серпні 1944 р. Керував цим процесом спеціально створений апарат уповноваженого Раднаркому СРСР у справах репатріантів на чолі з генералом П. Голиковим. [...] На території Західної та Східної Європи було створено 127 фронтових перевірконо-фільтрувальних таборів (ПФТ) та 57 армійських збірно-пересильних пунктів (ЗПП), у яких одночасно могло перебувати близько півтора мільйона осіб. У роботі з репатріантами було задіяно понад 37 тисяч радянських військовослужбовців. На демаркаційній лінії союзних військ у Німеччині та Австрії для обміну репатріантами з союзниками було організовано дев'ять прийомно-передавальних пунктів (ППП). Другим тиловим «ешелоном» репатріації стали 35 збірно-пересильних таборів (ЗПТ), створених у прикордонній зоні СРСР.

Згідно постанови РНК УРСР й ЦК КП(б)У від 31 серпня 1944 р. при уряді Української РСР створено відділ у справах репатріації радянських громадян, а починаючи з січня 1945 р подібні відділи почали діяти у складі виконкомів обласних рад депутатів трудящих. У кожній області республіки організовувалися спеціальні пункти прийому та розподілу репатріантів (ПРП), загалом їх було 45.

Пастушенко Т. Соціальна адаптація репатріантів у повоєнному радянському суспільстві / Т. Пастушенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2fMCIfm>.

ДЖЕРЕЛО 4.

Дуайт Ейзенхауер, генерал армії США в Європі отримав лист наступного змісту від однієї з груп переміщених осіб: «Дайте наказ військовим силам у Німеччині зупинити жорстокості, якими супроводжується насильницьке повернення, і дайте можливість кожному з українців самому обирати, чи повертатися додому, чи ні». ... Після того, як звіти про ставлення до українців, які повернулись, дійшли до відомих сил союзників, вони вирішили зупинити насильницьку репатріацію і натомість проводити індивідуальну перевірку кожного з тих, кого потенційно слід повернути.

Українські біженці після Другої Світової Війни – огляд книги та роздуми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/UsNQoV>.

ДЖЕРЕЛО 5.

Якщо перебування в Німеччині більшість невірників сприймали як аномальну, ненормальну й тимчасову ситуацію й очікували труднощів, морально були до них готові. Визволення ж і повернення додому було ідеалізованою ситуацією, з якою пов'язувалося все подальше життя. І дуже часто в спогадах про перші повоєнні роки відчувається розчарування, яке можна висловити рядками зі щоденника Володимира Г.: «31 грудня 1945 р. Скоро вже новий 1946 рік. Вдома жодної крихітки хліба, грошей також, тільки трохи вугілля. Сидимо і розмовляємо: рік тому очікували перемоги, тепер будемо очікувати щастя».

Пастушенко Т. Соціальна адаптація репатріантів у повоєнному радянському суспільстві / Т. Пастушенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2fMCIfm>.

ДЖЕРЕЛО 6.

Я мовчала багато років. Мовчала, боялася, що рано, чи пізно все розкриється. Страх переслідував мене весь час: спочатку мені здавалося, що кожен міліціонер бачить у мені злодія, потім, що дізнаються в школі, а потім у інституті, що я була в Німеччині, і не дозволять довчитися. Це продовжувалося досить довго.

Пастушенко Т. Соціальна адаптація репатріантів у повоєнному радянському суспільстві / Т. Пастушенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2fMCIfm>.

ДЖЕРЕЛО 7.

...У протилежному напрямку йшли лише санітарні автобуси та численні загони звільнених іноземців. Італійці, бельгійці, поляки, французи. Вони везли барахло у візках, нав'ючували його на сидла велосипедів і завжди гордо несли свої національні прапори. Ось пройшла група англійських військовополонених у пошарпаних, але випрасуваних мундирах, хизуючись виправкою. Вони поважно віддавали нам честь. Траплялися і росіяни, завезені для роботи у Німеччину. Баби голосили і голосили, зустрічаючи наших солдатів.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/DjfaFE>.

ДЖЕРЕЛО 8.

...30 травня 1945 року видався прекрасний теплий день. Люди у великому моравському місті Брно зручно розмістилися у відкритих вікон. Багато жителів сиділи, звисивши ноги, на стінах палісадників. Вони сміялися. Всюди з радіо і програвачів доносилися музика. Чехи чекали події, яка ще ніколи не відбувалася і якої більше ніколи не буде в місті Брно, – виведення німців. І ось по вулиці почалося хід жінок, чоловіків і дітей. На спинах вони несли рюкзаки, в руках – сумки і валізи. Перед собою вони котили дитячі візки і ручні візки. У будинків Брно чулися удари батогів і лунали злісні нетерплячі вигуки: "Швидше, швидше!". Через це люди в колоні спотикалися і поспішали, діти плакали. "Швидше, швидше!". Більше 20 тисяч в той весняний вечір повинні були покинути місто. Марш смерті німців з Брно був прологом того, що відбувалося навесні і літом 1945 року у багатьох містах Чехословаччини і Судетської області. Колона нещасних, виведена з Брно в Австрію, стала авангардом цілого народу, змученого, побитого, викинутого зі своєї батьківщини, зі своїх дворів і будинків...

Вигнання німців з території Судетської області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/kCegzh>.